

Naša Sloga izlazi svaki 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cijelu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokrvari.“ *Nar. Post.*

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjenc poštarine.

Nepodpisani se dopisi nepotrebljavaju. Dopisi se ne vraćaju. Uredništvo i Odpravništvo nalaze se Via Nuova N.º 4 piano I.

Godina VI.

U Trstu 1. Aprila 1875.

Broj 7.

Pogled po svijetu.

U Trstu 31. ožujku 1875.

Put nj. veličanstva našega cara i kralja u Dalmaciju zanima više manje sve evropejsko novinstvo. Iz putnog programa, što ga štampamo i mi u današnjem broju, naši će čitatelji viditi, da se nj. veličanstvo neće dotaknuti samo Trsta i Dalmacije, nego da kroz Goricu ide u Mletke, gdje će se sastati sa Viktorom Emanuelom, kraljem talijanskim, a odanle u Pulu, odkud će 10. travnja krenuti put Zadra. Na povratku iz Dalmacije 10. svibnja svrnut će se na otok Krk i onda kroz Rijeku vratit se u Beč, svoju prestolnicu. Na tom dakle putu dotaknut će se dva puta i našega istranskoga zemljišća, naime u Puli i na otoku Krku. Da će tom prilikom i naši zemljaci jedne i druge narodnosti izkazati svojomu caru i kralju dužnu mu vjernost i odanost, o tom nedvojimo ni najmanje, jer ako je igdje obstanak i blagostanje pojedinih naroda uzko skopčan sa vladarskom obitelji, to je nedvojbeno kod nas u Austriji, koja bi se bez veza prejasne vladajuće obitelji bez traga raspala i razplinula.

Mnogi koješta nagadjaju, kakve će imati posljedice to carevo putovanje, naime za nas Jugoslavene. Mi nećemo da se upuštamo u ta nagadjanja, ali svaki može pojmiti, što se iskreni i poštenu ljudi bolje poznaju, da se to više ljube i paze, pak se nadamo, da će se između prejasnog vladara i našega naroda usljed tog putovanja zametnuti seme sve to ljepšeg sporazumljenja, koje će u svoje vrijeme prođiti najzavidnijim plodom po nas i po cijelu državu. I u to ime kao vierni austrijski državljani mi nećemo prestati vikati iz svega srca: Živio Franjo Josip I. na svom sretnom putu kroz Istru u Dalmaciju!

U Českoj prigodom novih izborah je i ovaj put nadvladala narodna stranka i to tako zvana staročeska. Mladočeska stranka velikom mukom nije proturala nego jednoga jedinoga zastupnika. To je narod, od kojega valja da se svi učimo žilavosti i političnoj dosljednosti i ustrajnosti, bez kojih se nećemo nikad dokopati svojih pravica! Carevinsko se vieće odgodilo. Dalmatinski sabor poradi careva putovanja otvorit će se stopram 19. travnja.

Odkad Ugarskom Tisza vlada, Magjarom su počela opet krila rasti, pak se priete ne samo ugarskim narodnostim, nego i Hrvatim i u čem jih zakon od njih dieli. Takva politika mora spasti i opet na dva slova.

U Srbiji je knez Milan učinio red tim, što je raspustio narodnu skupštinu, koja nije imala narodnoga drugo nego ime, jer je svojom neumjerenošću služila više svemu, nego li srbskomu narodu, zato je srbski narod i zahvalan svojem knezu na njezinu raspustu. Niemce kao da je iznenadilo, što će se naš car sastati s Viktorom Emanuelom, pak se govori, da će svakako i stari car Vilim doći u Italiju, da mu stisne ruku. Niemce je strah, da se nesnuje što proti njim, a s druge strane Francezi bi bili toga veoma veseli, pa prama tomu koješta i nagadjaju. Bismark da je pisao talijanskoj vladi, neka prikrati papi slobodu, da nepiše okružnicah, koje kore njegovo postupanje naprama crkvi. Nu Italija da nije na to pristala. Isto tako da nisa pristale evropejske vlade na nekakvo drugo Bismarkovo pismo, polag kojega bi on već sad rado stati na put slobodnu izboru novoga pape po smrti Pija IX. Bismark se narprio preveć svakojakoga posla, pa najbrže da mu neće moći svemu odoljeti.

Ministarstvo i ravnopravnost.

Kako su naši čitatelji vidili iz predzadnjega broja, ministarstvo je već kada tada odgovorilo na upit, što ga je nanj upravio naš zastupnik, g. Dinko Vitezić, i što se čita u 11. broju lanjske „Naše Sloge.“

U tom je upitu naš zastupnik pitao ministra, da li je istina, da u Pazinu ni porezna ni školska oblast neće da prima i odgovara na hrvatski pisana pisma, kako je to njezina dužnost polag §. XIX. temeljnih carevine pravah. Onda, koja sredstva misle upo-

trebiti gg. ministri financijah i nauke, da preprieče tlačenje gori spomenuta paragrafa. Na posljedku, namjeravaju li gg. ministri nutarnjih posalah i pravosudja izdati i za Istru naredbe, kakve su izdali za Dalmaciju, da se naime malo po malo uvede i kod nas narodni hrvatski jezik u c. k. urede, pak da se tako zadovolji zakonu, polag kojeg svi austrijski državljani imaju jednake pravice.

To je upit, pa što je ministar nanj odgovorio?

Ministar priznaje, da su pazinski porezni i školski ured zagriješili proti zakonu ravnopravnosti, pa veli, da je naredjeno, da se što takova odsad unapried više nedogodi. Nadalje kaže, da se je to dogodilo u jednom jedinom mjestu, pa da ministarstvo netreba izdati u tu svrhu navlaštih naredbah za svu Istru, jer da našim potrebam dotieču naredbe, koje su bile dosad izdane. A na koncu, da se za Istru nemogu izdati naredbe, kakve su bile izdane za Dalmaciju, jer da istransko slavensko pučanstvo nerazumije pismenoga slavenskoga jezika.

Iz ovoga odgovora bi reći, da su ministri postavljeni ne zato, da brane zakon i zakonita prava austrijskih državljanah, nego zato da kojekako izpričaju krivice, koje im se čine. Jer reći, da su to pojedini događaji u jednom jedinom mjestu, jest toliko, koliko reći: projdite se ljudi toga, negledajte na tu malenkost! Ali da se to nedogadja samo u Pazinu, nego i u drugih mjestih, vidi se eno iz dopisa, što smo ga u zadnjem broju naveli iz „Slovenskoga Naroda.“ A što tih događajah nije bilo dosad i više, uzrok je, kako mi mislimo taj, što naši ljudi još nepoznaju zakona i svojih pravica, pa po starom običaju pišu talijanski i bez prigovora primaju talijanska il njemačka, njim nerazumljiva pisma. Nego mi pozivamo svih i svakoga, neka se služe svojega prava, jer evo im ministrove rieči, da je plaćnikom i opet naredjeno, neka se drže zakona, a tko nebi toga htio, neka ga odmah razglase po novinah. Nije puk radi plaćnikah, nego su plaćnici radi puka. Puk plaća davke, puk proljeva svoju krv za domovinu; pravo je dakle i dostojno, da uživa i svoje pravice.

A što ministar veli, da se u Istri nemože postupati kao u posestrimoj Dalmaciji, jer da naš puk nerazumije našega pismenoga jezika, to je samo izgovor, koji se u Istri čuje svaki put, kad nam se nemari dati ono, što nas ide. I to je morao ministru natuknuti nekak naš domaći protivnik. Ali i kad bi to bila istina, tko bi bio kriv toj najvećoj nesreći našega naroda, da već nerazumije ni svojega jezika? Nitko drugi nego vi, njegovi bezdušni domaći protivnici; koji ga proti naravi gušite u školah svojim talijanskim jezikom, pa kad ste mu oči izkopali, onda velite, da mu nemožete pomoći, jer da je sliep!

Ali, hvala Bogu, on još vidi; nego sto sliepi vi, koji mislite, da ste ga već dogušili. To gušenje vam je išlo i dosad teško, a odsad će još teže. Tomu nam je porukom i to, što ste morali i ministru nalagati, da nerazumijemo svojega jezika. U laži su kratke noge, a istina i pravda svietom vlada, pa hoće i mora doći i naše vrijeme!

Govor Dra. Vitezića

na carevinskom vieću dne 10. prošloga marča.

I ja sam mnijenja mojega predgovornika, da ovdje naime nije bilo pravo mjesto, da se odluči, koja ima biti najmanja svota poreza, što se plaća na kuće, jer je sada ovdje jedino govor o tom, koliko kuća u obće koristi nosi bez obzira na troškove, dočim bi se bila imala odrediti ta najmanja svota kućarine, kao što je to razložio g. izvjestitelj manjine, u §. 21., gdje se govorilo samo o čistu dohodku, ili pako u onom poreznom zakonu, kojega napominje §. 23.

Pošto se ja pako bojim, da se unapried to odredjenje najmanje svote kućarine nebi ustanovilo, i pošto od druge strane, za stalno držim, da će se primiti, ako se sada predloži, jer će služiti kao pravilo komisijam; zato ću ja glasovati, da se ovdje odredi najmanja svota kućarine.

U isto doba mi je jošte izjaviti, da ću glasovati za najmanju svotu, jer sam osvjedočen, da odnošaji barem u južnih pokrajinah, koji su mi dobro poznati, jesu takovi, da nebi nikako mogli podnesti povišenje poreza, pa kad bi odborovi predložili odnosno na najmanje svotice bili primljeni, moglo bi se dogoditi — govorim moglo, jer danas o tomu neimam dokazah — da će sadašnji porez kućarine biti mnogo povišen. Zastran 2. točke moram i sa zdravstvena obzira preporučiti, da se ispuste rieči „bez zida“ (ohbe Mauerwerk), jer ako se ove rieči primu, onda bi siromašni kmēti gradili kuće bez zida, i to jedino, da se okoriste onimi polakšicami, koje se u toj točki sadrže, te kad dimnjaci nebi bili od kamena, tada bi toliko veća pogibelj nastala od strane ognja.

Ovoj je točki g. zastupnik Bonda dodao, da se namjesto „vlaske kuće“ metne: „Kuće suhim zidom u Dalmaciji zidane.“

U tom pogledu mi je napomenuti, da se takove kuće, koje su bez melte, to jest suhim zidom zidane, nenahode samo u Dalmaciji, nego takodjer u Istri. Pa ako se za Dalmaciju ta iznimka učini, držim da je posve pravično, da se i za Istru odredi. Radi toga ja predlažem, da se u predlogu g. zastupnika Bonde, poslje rieči „u Dalmaciji“, doda: „i u Istri.“ Ili pako, da se napomenuite rieči „u Dalmaciji“ posve ispuste. (Glasovi: to bi bilo najbolje!)

Program careva putovanja u Dalmaciju.

Za carev put u Trst, Mletke i Pul, zatim u Dalmaciju u mjesecu travnju i svibnju ove godine, ustanovljen je definitivno slijedeći program:

Car će odputovati iz Beča u Trst južnom željeznicom 1. travnja, u 6 $\frac{1}{2}$ sati na večer; u Trst prispjeti će 2. travnja u 9 sati u jutro. Iz Trsta odputit će se južnom željeznicom u Goricu 4. travnja, u 7 sati u jutro; u Goricu će prispjeti u 8 sati 15 časova.

Dne 5. travnja poći će iz Gorice u Mletke u 8 sati u jutro. U Mletke dolazi u 11 sati prije podne. U utorak 6. travnja boravit će u Mletkih. Iz Mletaka odputovat će u Pul 7. travnja, u 10 sati prije podne, i to lokalnim parobrodom do luke Spignon (Malameo) a odtud parnjačom Nj. veličanstva „Miramaro“ do Pula (76 morskih miljah); u Pul prispjet oko 5 sati na večer. Iz Pula odputovat će 10. travnja, u 4 ure u jutro parobrodom u Zadar (88 m. miljah). U Zadar će prispjeti poslie 10 sati prije podne; tamo će boraviti dva dana.

Na 13. travnja odputit će se parobrodom u 4 sata u jutro u Rab (44 m. milje), odtud u Pag (28 m. milja) a iz Paga natrag u Zadar (66 m. miljah); u Zadar će stići oko 7 sati na večer.

Na 14. travnja u jutro odvesti će se koli preko Benkovca (4 $\frac{5}{8}$ milja) u Obrovac (3 $\frac{1}{8}$ milja), eventualno u Podprag. U Zadar će se povratiti oko 7 sati na večer.

Na 15. travnja u 5 sati u jutro odputovati će dotaknućem Biograda (15 m. m.) Tesna (Stretto) (18 m. milje) Zlarina (10 m. milja) i tvrđje s. Nikole (4 m. milje) u Šibenik. U Šibenik prispjeti će oko 2 sata po podne.

Na 17. travnja odvesti će se brodom u 5 sati u jutro iz Šibenika u Skradin (10 m. miljah). Odtud u 10 sati u jutro kolima preko Kistanja (3 $\frac{5}{8}$ milje) u Knin (4 $\frac{2}{8}$ milje), ukupno 7 $\frac{1}{8}$ milje.

U Knin će prispjeti oko 7 sati na večer. Iz Knina otići će 18. travnja u 5 sati u jutro kolima preko Vrljke (3 $\frac{3}{8}$ milje) u Sinj (4 $\frac{1}{8}$ m.) U Sinj će stići oko 3 ure po podne.

Na 19. travnja, u 3 sata u jutro odvesti će se kolima iz Sinja preko Muća (2 $\frac{1}{8}$ milje) i Drniša (4 $\frac{5}{8}$ m.) u Šibenik (4 $\frac{7}{8}$ milje). U Šibenik će stići oko 7 sati na večer.

Na 20. travnja, u 6 sati u jutro poći će iz Šibenika parobrodom u Trogir (32 m. milje); u 11 sati o podne dalje kolima preko Kastila u Spljet (4 milje); u Spljet će doći oko 4 ure po podne.

Na 23. travnja, u 5 sati u jutro odplovit će brodom u Sv. Petar (na Braču, 10. m. milja), Postire (5 m. milja), Pučišće (6 m. milja), zatim u Omiš (6 m. milja) i Makarsku (18 m. milja), na dalje u Bol (17 m. milja) i Miline (18 m. milja) na otoku Braču, zatim natrag u Spljet (12 m. milja).

Na 24. travnja, u 3 sata u jutro odvesti će se kolima iz Spljeta preko Klisa (1 $\frac{7}{8}$ milje), Trilja (4 milje), Uljana i Lovreća (3 $\frac{7}{8}$ milje) u Imoski (3 $\frac{3}{8}$ milje). Slijedeći dan u 5 sati u jutro jašit će iz Imoskoga u Zagvozd (4 sata). Odtud će se voziti u Vrgorac (u cijelom 8 $\frac{1}{8}$ milje).

Na 26. travnja u 5 sati u jutro odvesti će se kolima iz Vrgorca u Metković (5 $\frac{1}{8}$ milje). U Metković će prispjeti oko 11 sati prije podne. Zatim će na čamcu ploviti Neretvom do tvrđje Opuzen, (1 $\frac{6}{8}$ milje), onda natrag u Metković.

Na 27. travnja u 5 sati u jutro odvesti će se kolima iz Metkovića preko Kleka (turski jezičac zemlje presjecajući austrijski teritorij do mora) u Slan (7 $\frac{6}{8}$ milje).

Na 28. travnja u 5 sati u jutro odplovit će parobrodom u čamcem u Ston (11 m. milja). U 10 sati plovit će dalje parobrodom u Gruž (Gravosa, 20 m. milja). U Gruž dotično u Dubrovnik prispjet će oko 4 sata po podne.

29. i 30. travnja boravit će u Dubrovniku.

1. svibnja u 7 sati u jutro odvesti će se parobrodom iz Gruža u Kotor (46 m. milja). Prispjet će oko 11 sati prije podne. Iz Kotora poći će 3. svibnja u 6 sati na večer parobrodom u pristanište Meljine nedaleko Erceguovoga (Castel nuovo).

4. svibnja u zoru odvesti će se parobrodom iz Meljina u Kastelastvu (24 m. milja). Tamo će stići poslie 5 sati u jutro. Zatim će jašiti preko pograničnih tvrđjava: Presjeke, Kopača, Spiridiana i Kozmača u Budvu (8 milja). U Budvu će stići oko 7 sati na večer.

5. svibnja, 5 sati u jutro odjahati će iz Budve u Kotor (2 $\frac{1}{8}$ milje). U 3 sata po podne parobrodom u Rizanj (8 m. milja). Dolazak u 4 sata.

6. svibnja, 5 sati u jutro odjahati će iz Rizinja preko Lednice u Dragalj, povratit će se preko Cirkvice u Rizanj u 6 sati na večer, i odtuda odmah parobrodom odvesti se u Ercegnovi, odnosno u pristanište Meljine (11 m. milja); dolazak u 7 sati.

7. svibnja zadržat će se u Ercegnovom.

8. svibnja, 5 sati u jutro odjahati će iz Ercegnovog preko enclave Sutorine (turski komad zemlje prosićajući austrijski teritorij) u Cavtat (Ragusavecchia) (4 $\frac{7}{8}$ milje). U 2 sata po podne odvesti će se lađjom u Orebić na poluotoku Pelješcu (Sabioncello), a odatle u Korčulu (52 m. milje).

PODLISTAK.

ODZIV IZAZIVU.

Predjimo poglavje V. u kom nam se opisuje svima poznato uređenje političko, predjimo i korografiju poglavitijih mjestah pod pogl. VI. gdje povjest svakoga grada završuje sa Mletcima kao molitva sa amen, predjimo na pogl. VII. kojim se daje pregled kulture u Istriji. Pod §. 1. opisuje nam pisac poljodjelstvo i stočarstvo, pod §. 2. industriju, pod §. 3. trgovinu, a pod §. 4. škole, o kojih ćemo koju progovoriti.

Spomenuv, da je nizkomu stepenu, na kom se nalazi poljodjelstvo, stočarstvo, industrija te trgovina, krivo jedno stanje, u kom se nalazi narodna obuka, veli pisac mudro: „Ako je istina, da narod čim više znađe, tim više može: to je istina i obratno, da čim manje znađe, tim manje može.“

„Istinu ove tvrdnje dokazuje naša Istrija.“

„Uzrok zlu nije toliko nestašica školah i učiteljah već slab polazak.“ Nabraja nadalje broj školah: mužkih, ženskih i mješanih te razrede, napokon zaključuje, da Istrija u tom nije baš poslednja međ pokrajinami Cisleitanskimi. Nu glede polazka škole, veli pisac, nije tako, te potvrđuje svoju tvrdnju brojevi, a zaključuje majstorski ovako: „Slovjeni premda jih ima do 60% cjeloga pučanstva, ipak daju samo 29.6% učenikah, dočim Talijani su zastupani sa 68.2%. Nije krivnja u broju školah, ta Slovjeni imaju 72 svoje škole i to 53 čisto u svom jeziku materinskom i 19 mješanih.“

„Dodana tabela pod br. VII. pokazuje točno stanje pokrajinskih pučkih školah.“

Tko je dakle uzrok nazadku provincije. Nitko drugi nego mi Hrvati. Imade nas do 60% (po njegovu — po našu do 75%), imamo 72 škole (dakle polovicu — svih ho ima 147) čisto u svom jeziku a samo 29.6% nas polazi školu! Hvala na istini!

Mi znamo makar da neimamo ni jedne, valjane škole niti jednoga učitelja, jer neznamo ni gdje bi se za takova pripravio. Kakovom da željom naša djeca idu u školu, gdje nerazumiju rieči svog učitelja? Koja korist od škole? Imademo dokaza, gdje polaze po 5 godinah školu, a još nenaučie čitati. Zar da se djeca dolaze u školu dugočasiti.

Mi smo raztreseni po Istriji u malenih selih po uru, dvie odaljeni od škole, dočim su Talijani svi u gradovih. Imademo primjerah, gdje se je domoljubni svećenik u pomanjkanju škole, ponudio sam, da će bez ikoje nagrade podučavati djeca, ali se od njega zahtjevalo, da podučuje ili talijansko ili nikako. Evo ti naših gospodarah, kako jim je do našega napredka do našega naobraženja. Tako je sa pučkimi školami, a kako sa srednjimi? U Kopru gimnazija i učiteljsko pripraviste — talijansko, u Piranu realka talijanska, u Lošinju brod. učiona talijanska, u Pazinu gimnazija njemačko-talijanska. Sve što je osnovano i što se osnovati misli talijansko, zaklade provincijalne izključivo za nje, a ti istranski Hrvate napreduj!

Školske su i ine oblasti u njihovih rukuh, postoji zakon, koji sili na polazak škole, pak zašto nesile, da djeca marljivo polaze školu, gdje takova obstoji?

9. svibnja, 5 1/2 sati u jutro, odvezti će se ladjom iz Korčule s dotaknućem Trapnja (na Pelješcu), Ješe i Starog-Grada (na otoku Hvaru) u Hvar (92 m. milje); u Hvar stići će oko 4 sata po podne.

10. svibnja, 5 sati jutrom odvezti će se iz Hvara dotaknućem Milina (Milna) i Komiša (na otoku Visu) u Vis (40 m. milja). U 5 sati po podne odvezti će se ladjom iz Visa u Krk (Veglia, 160 m. milja).

11. svibnja odvezti će se na Rieku u 10 sati prije podne (20. m. milja), kamo će prispjeti oko podne.

12. svibnja odlazak iz Rieke u Beč posebnim vlakom u 5 sati na večer. (Govori se preko sv. Petra).

Dolazak u Beč: četvrtak 13. svibnja, 7 1/2 sati u jutro.

Kako se iz Mletakah brzojavlja, prispio je već tamo veliki ceremoniar grof Panisera, da priredi pokućstvo u palači dužda. Kralj talijanski odvezti će se caru u susret do Mestre i tu ga pozdraviti. Oba monarha dovesti će se zajedno u Mletke. Jedna talijanska skadra usidriti će se pred Malamoccom. Na programu svečanosti ima i predstava u gali u kazalištu Fenice.

Nekoliko rieči o rezitbi trsah.

Rezanje trsa (čokota) nije tako prost i jednostvan posao kano što to većina rezačah drži — i s tog razloga, zalibože, uvidja se mnogo vinogradah, koji su porezani — a niti pojma umne rezitbe nepokazuju; nego su samo kojekako izpristrizani. — No, akoprem se ova radnja na prvi mah čini stvar lahka i nezamršena: ipak, ako se isto poznaje narav trsa, priznati se mora, da dobra rezitba mnogo iziskuje — mnogo više toga nego se je rezaču i mislilo. — Jer, i nepromatrajući stvar nego s glavnih obzirah, moram reći, da umni rezač, čim stupi u vinograd, mora poznavati vrst trsa, koga ima rezati; kako ljubi biti rezan u njegovu dobu; koljanje sokovah i odnošaje napram zemlji na kojoj raste; — zatim da znađe pogoditi, u koliko mu je moguće po njegovoj vještni razmjer obilja sokovah naprama mladici i rezniku, koji će u rezanju ostaviti. Jer kano što se vara onaj rezač, koji bujnomu čokotu jakomu trsu ostavlja prekratke mladice, tako isto griješ i onaj, koji slabomu trsu ostavlja duge mladice: koliko bo jedan, toliko drugi nepoznaju naravi trsa, niti zakonah umne rezitbe.

Lasno je, reći će tkogod, teorijski rezitbu na brzu ruku navesti, ali je teško ta pravila u naravi pogoditi, a kamo li jih se više godinah držati. — Da, to može biti istina samo za nevještog rezača, koji nepoznaje pravilah rezitbe i uzalud ga pišaš da dokaže uzrok zašto je ostavio n. p. na jednom trsu 4-5 ili 6 reznika (mladica) a svaki reznik ima 2 do 3 oka — i svi ti reznici, po njegovoj misli, imaju rez na groždje. — Nu valja viditi malko, kako su ti reznici položeni prama koljanju sokovah; i tad će se moći reći tom rezaču, da od svih njegovih 6 reznikah, određenih na groždje, imaju sama 2 riez na groždje — a ostala 4 da su budućemu rodu namijenjena. — Dakle on nije umanjio, nego neznajući, povećao bujnost svoga trsa. — Drugi pako, režuć, naiđe n. p. na krepki trs — koga da prisili na obilat rod, poreže tako, da mu ostavi 3 do 4 mladice, a svakoj pojedinoj mladici 5 do 6 okah — i to, neznajući, sve mu mladice imaju rez na groždje. — Što je dakle taj rezač postigao od tog svog trsa? Preobilat rod groždja, dođuše, za prvu godinu; ali u isto vrijeme podpuno oslabljenje i naskoro poginuće trsa. S uzroka što mu tim rezom žile jako slabo rastu, primajuć od zemlje slabu ili nikakvu hranu, jer cijela hrana što zemlja podaje tom trsu nije dostatna za uzdržati te 3 do 4 mladice. — Eto dakle kako se naš rezač ljuto vara, sliedeć pokvareni koji običaj svojih pradjedovah a neznajući — žasto?

S toga je dakle potreba svakomu umnom rezaču, da upozna na prvi mah na trsu, koja mladica ima imati rez na groždje, a koja je budućemu rodu namijenjena. Posao je lahak i cilni uputak

Koji je tomu uzrok? „Narod čim manje znađe tim manje može“ — a toga se oni drže kao pijan plota.

Sa tabelom VII. imade se kao i s ostalim djelom, suviše je dakle o tom rieči trošiti.

Time bismo popratili našega pisca. Neka mu na trudu zahvaljuje, tko hoće, mi neimamo na čem. Osjeguravamo ga suviše, da stanje našeg zavičaja te poznavanje samih sebe nećemo učiti iz njegova djela. Nam Hrvatom sviće zora, koja talijanske luči potamnjuje.

Opzuka. U podlistku VI. broja od 16. Marča u prvom stupcu redak 15. odozdo izpada rieč „Svi“; isto tako u drugom stupcu redak 5. odozdo mjesto „plenitudo tempore“ ima biti „plenitudo temporis.“

svěde se na malo rieči; t. j. mladica, koja je bliža zemlji, reže se na groždje i to na 4-5 ili 6 oka (ali uvijek imajući pred očima vrst groždja; kako želi biti rezano, dobu i položaj vinograda); a mladica, koja je dalje, reže se kraće, i to, ako je kasna na 1 oko; ako se plaši zime, tada na 2 oka; a u veoma riedkih slučajih, na 3 oka. —

Samo se pako po sebi razumjeva, da mladi vinograd moramo 1, 2, a i 3 godine u vis gojiti i rezati, da mu se žile ojačaju i mladice ukriepu. — Jer režući tako mladi vinograd, prisilimo ga, da cilni svoju hranu razmjerno podieli na bujnost žilah i mladica; dođim, ako bismo namah prvih godinah započeli naš mladi vinograd rezati i gojiti na 4-5 oka t. j. tako da ga prisilimo prije vremena da nam dade ploda, što bismo tim dobili? Koje kakav rod u istinu, ali i podpuno oslabljenje i iznemoženje našeg mladog vinograda. — S uzroka što u najnuždnojoi njegovoj dobi, gdje on obraća svu svoju hranu na korist mladica i njeznih žilicah, u toj najvažnijoj dobi, koja mu je kano pripraviste budućnosti, mi bismo bezpametno zahtjevali od njega ono, čemu on nije jošte bio kadar, te ga sasvim uništiti.

Želimo li pako koji krepki vinograd, koji je kojekako uzgojen, umno početi rezati, tada naravno da nam je posao sporiji i trudniji, jer kod svakog pojedinog trsa rezač mora biti veoma oprezan, te dobro prije promisliti, što sve treba rezati, i ujedno mora imati pred očima sva pravila umne rezitbe, pošto se za prvih godinah dotični vinograd nemože udesiti tako, da dobije podpuni oblik umnoga načina, nego samomu rezaču mora do toga biti da, u koliko mu je to moguće, ulikuje umni način i da nastoji da čim prije svoj vinograd dovede na rez na glavu.

Uzevši dakle u obzir ta načela, i predpostaviv vlastitu vještinu u rezanju, možemo se mirnom savješću na djelo staviti; te tada, sudeć po bujnosti i jakosti pojedinih trsah, možemo ostavljati i dvije mladice na groždje sa jednim reznikom, ili, kano iznimku, i sa dva reznika. — Te budućih godinah motrimo s dvaju glavnih obzirah naš vinograd, naime: kakvi je rod imao kroz to vrijeme i kako je sudjelovala nanj umna rezitba, jer nam to iskustvo može najbolje dokazati, kako prijanja dotična rezitba na pojedinu vrst groždja, na predjel gdje dotična vrst raste i. t. d. — Nu i pri tom moramo imati u pameti onaj omjer, koji veli: čim više ploda, tim manje drva t. j. da čim više silimo trs na rod, ostavljajuć mu duge mladice, tim slabiji on postaje. — Zatim moramo paziti i to, da slabo tjerajuć trs ima plodonosna oka bliže staroga drva, a bujno tjerajuć ima odaljena oka od trsa. Prestaviv dakle sve te stvari, već druge a osobito treće godine iza kako umno režemo naš vinograd, možemo se podpuno osvjedočiti i razmjer si načelno ustanoviti, kako nam treba u buduću naš vinograd rezati. —

Druga vinogradarska raduja, koja veoma zasjeka i pripravlja rezitbu, jest oplietba. Oplietbom dakle u isto vrijeme postignemo dvije koristi, naime, kriepnije loze i bolji rod (jer tom radnjom odstranimo one mlazove (mladice) i zaperke na koje je trs uzalud hranu trošio: ta hrana iza oplietbe ide stranom na korist žilah, a stranom na korist ostavljenih lozah), a zatim najjednostavnijim načinom pripravljamo mlazove dojdućoj rezitbi. —

Pravi dakle umni način ima sama dva glavna činbenika, a to su mladica, koja donosi plod, i reznik, koji je namijenjen budućemu rodu, i koji obično ima riedki koji čemuljak, što vinogradaru dobro dođe, ali bi koristnije bilo, da ovaj reznik svu svoju hranu obrati na korist loze. — Tako u buduću naš vinograd ima svake godine jedan te isti rez, a samo se po sebi razumjeva, da mladica, koja je donila plod, mora se u budućoj rezitbi sasvim odrezati, te si za dojduću godinu novu mladicu sa odnosnim reznikom već u oplietbi prirediti. —

Ovo je onaj umni način što je Guyot popravio i kojega sada ime noš, te je najjednostavniji i najpraktičniji izmedju mnogobrojnih načinah, a to nam najbolje dokazuje veliko njegovo širenje, i stoga gledišta veoma se preporučiva ovaj umni Guyotov način, da se započme i kod nas u Dalmaciji: tim bi u brzo uvidio i podpuno se osvedočio svaki pojedini vinogradar, da se ovim načinom ne samo dobije dobar i obilat rod, nego da se svoj vinograd i dugovječnijim učini.

Sad jošte nastaje pitanje, u koje je doba godine najshodnije rezati vinograd? Ovo je pitanje kod kojeg su vinogradari veoma nesložni, jer, dočim jedni navadaju ranu rezitbu kano najkoristniju, drugi je sasvim zabacuju. — Kod jednih se vinogradarah kano načelo drži najboljom rezitbom „Martinska rezitba“ — drugi ju odbijaju i temeljno se drže, što je moguće, kasnije rezitbe. — Nu, ako dotični vinogradari osnivaju te svoje dokaze na temelju mnogog iskustva, tad mogu imati pravo, jer i pri ovom poslu praksa nam mora biti najboljim učiteljem. — Teorijski se pako navadja, a obično tako nam i iskustvo tvrdi, da mlade vinograde imamo rezati rano, jer se tada većina sokovah obraća izključivo na bujnost loze, a stare i krepke što je moguće kasnije, jer tada hrana što trs prima ide većinom na korist ploda. —

Književne vesti.

Ovaj put bi imali najaviti više novih knjigah, ali od svih najvažnija i najkorisnija nam se čini knjižica, kojoj je ime *Metrička Mjera*, te koja je bila u malo danah i po drugi put štampana. Ta knjižica je namijenjena puku i školskoj djeci, da iz nje nauče poznavati nove mjere i nove uteze, po kojih će se od nove godine 1876. morat i kod nas mjeriti i utezati iliti vagati. Tko je dakle rad bez ikakve muke naučiti metričku mjeru, neka nabavi rečenu knjižicu, pišuć il nje sastavitelju g. Tomšiću učitelju glav. škole, il pak tiskaru g. Hartmanu, u Zagreb. Knjižica stoji samo 12 nvt. Dobro bi bilo, kad bi gg. svećenici i učitelji naručili više iztisakah te knjižice, da ju puk kod njih nabavlja, pa se tako na vrijeme pripravi toj novosti, jer tko je nebude razumio, bit će onda u velikoj brigi.

Različite vesti.

* **Da li Mitterburg ili Pisino?** U jednom ovdašnjem talijanskom listu tuži se netko iz Istre na c. k. Namjestništvo, spočitujući mu, da hoće sve da poniemdi, pak da je od neko doba počelo prevraćati i poniemčivati i sama imena talijanskih u Istri gradovah, ter tako iz talijanskoga *Pisino* naredilo njemačko ime *Mitterburg*. Toga istranski pazinski Talijani da nesmiju trpiti, jer da je to očevitni napadaj na njihov jezik i na njihovu narodnost, pak da će sjegurno o tom griješnom vladinom postupanju morat biti govora i u porečkom saboru! Na tu talijansku prodiku mi pripominjemo, da neima na svijetu većih Farizejah što su nekoji talijanski istranski dopisnici, jer dočim išću od vlade, kao što je pravo, neka poštuje njihovu talijansku narodnost, neprestaju progoniti i tlačiti u Istri jezik i narodnost većine istranskih stanovnikah, naimo Slavenah. Taj mudri i pravedni dopisnik valjda nezna, da ni Pisino ni Mitterburg nije prvotno ime onomu gradiću u srednjoj Istri, nego baš *Pazin* od slavenske rieči *pasiti*, to jest, gledati, stražiti, čuvati, pa da takvih imenah ima na stotine na sve strane, gdje stanuju Slaveni, kao n. p. Vidin, Zlarin, Hreljin, Skradin, Vrzin iliti Varzin (Bismarkovo plandovališće u Pomeraniji), Kolin itd. itd. A kako je u talijanskim ustima iz Pazina postao Pisino, to je jasno svakomu, koji zna, kako se po fonologičnih zakonih a u i preglasuje, no teško da je talijanska pazinska mudrost već dotle dotjerala, zato nećemo da se upuštamo s njom u taj razgovor: U ostalom je čudo nad sva čuda, kako se mogla poroditi u pametnoj glavi misal, da će to naškoditi talijanskoj u Istri narodnosti, što Niemci zovu Pazio Mitterburg, kad neškodi u Milanu, akoprem ga Niemci krste Mailand, ni u Mletcib, akoprem im vele Venedig itd. itd. Baš da ti ga neima nad nekoje talijanske istranske dopisnike, kad hoće da budu pametni!

* **Novaćenje iliti leva.** Usljed zakona od 21. Marča t. g. polag kojega mora dati ova stran carevine za t. g. 54,541 vojnika u stalnu vojsku, a 5,454 u zastavnu ili rezervnu, ovdašnje c. k. namjestništvo javlja, da jih na *Trst, Goricu i Istru* spada 1497 prvoga, a 150 drugoga reda. Novaćenje će se obaviti *A. u Trstu* na 7, 8, 9, 10, i od 12 do 17 Aprila. *B. na Goričkom i Gradiškom:* u Cervinjanu na 1, 2 i 3 aprila; u Monfalconu na 5 i 6 aprila; u Sežani na 30 aprila i na 1 maja; u Komenu na 3, 4 i 5 maja; u Gradiški na 7 i 8 maja; u Kormonsu na 10, 11 i 12 maja; u Plecu na 30 aprila i na 1 maja; u Tolminu na 3, 4, 5, 7 i 8 maja; u Kanalu na 10 i 11 maja; u Gorici za Goričku okolicu na 12, 13, 14, 15 i 18 maja; u Gorici za Gorički grad na 19 i 20 maja; u Ajdušini na 21 i 22 maja. *C. u Istri.* U Kopru na 19, 20, 21 i 22 aprila; u Piranu na 23 i 24 aprila; u Buljah na 26 i 27 aprila; u Poreču na 29 aprila; u Rovinju na 1 i 3 maja; u Poli na 4, 5, 7 i 8 maja; u Labinju na 10 i 11 maja; na Voloskom na 13, 14 i 15 maja; u Lošinju na 18 i 19 maja; u Cresu na 21 i 22 maja; u Krku na 24 i 25 maja; u Novomgradu na 4 i 5 maja; u Buzetu na 7 i 8 maja; u Motovnu na 10, 11 i 13 maja; u Pazinu na 14, 15, 18 i 19 maja.

* **U Poreču** ustanovit će se zavod za izgled vinogradarstva i vinarstva. Vlada je na tu svrhu dozvolila 5,000 for. za troškove

ustanovljenja, i ujedno obećala davati 2,000 na ljeto za vrijeme 6 godinah. G. Emil Vitez Mayerbach imenovan je vremenitim ravnateljem toga zavoda sa 1500 for. plaće.

* **Imenovani veliki župani:** za županiju zagrebačku: Drag. pl. Peglidić; za varaždinsku: Ognjeslav Utješenić; za riečku: Aleksander pl. Fodrocy; za križevačku: Lazar Davidović; za belovarsku: Ljudevit Rajzner; za virovitičku: Mirko Kršnjavi; za požešku: Ivan Vardian; za sriemsku: Julijo Bubanović.

* **Podžupani:** U županij riečkoj: Dragutin Maichsner — Delnice. U županij zagrebačkoj: Josip Muzler — Sisak; Dragutin Pajanović — Jastrebarsko; Vladimir Mažuranić — Karlovac. U županiji varaždinskoj: Josip Tomašić — Zlata; Hinko Franciscia — Krapinske Toplice. U županiji križevačkoj: Gabrijel Kiš — Koprivnica. U županiji belovarskoj: Andrija Marković — Križ. U županiji požeškoj: Martin Ožegović — Pakrac. U županiji virovitičkoj: Stjepan Kovačević — Djakovo; Ivan Mladenović — Virovitica. U županiji sriemskoj: Budislav Budisaljević — Ruma.

* **Biskup Strossmayer**, na svom povratku u domovinu kroz Zagreb, položio je 40,000 f. u tu svrhu, da se u Zagrebu podigne palača, gdje će biti izložene slike i kipovi. Živio toliki ljubitelj i ljubimac svoga naroda!

* **U Zagrebu** ustrojilo se pravničko društvo. Za privremene odbornike bjehu izabrani gg. M. Mrazović, Dr. N. Spun-Strizić i Dr. Spevec. „Obzor“ pako veli: kako se čuje, taj je odbor jurve odlučio što prije izdati pravnički list, kao glasilo pravničkoga društva, a, nadamo se, kao glasilo cieloga pravničkoga svijeta u našoj domovini, neizuzev ni Dalmacije. Kako se potreba takova lista već znatno osjeća, nadamo se pouzdano, da će on naći i sve strane podpore, da će u njem zaista i raditi najbolje silo pravničke u našoj zemlji. Koliko ruzabiremo iz pravila pravničkoga društva, list će članovi dobivati badava.

* **U Bakru** bit će podružnica primorske štedionice. Dozvola je od Ugarskoga ministarstva za obrt i trgovinu jurve stigla.

* **U Zagrebu** otvorila se je pučka kuhinja, gdje se cieti obied može dobiti za 12 nvt.

* **Dr. Giskri**, bivšemu ministru, koji je bio pomiošan u Ofenheimovoj parnici, bi naloženo, da odsle unapried nesmie više stupiti u carski dvor. Dobro mu stoji!

* † **Dragojla Jarnević**, zaslužna hrvatska pisateljica umrla je u Karlovcu u 63. ljetu svoje dobe.

* † **Grof Haller**, erdeljac, ovih je danah umro u Beču. Bio je ban hrvatski od god. 1840—45, pod njim su pale u Zagrebu na Markovu trgu žrtve za narodnu svijest i slobodu.

* **Kamo smo već došli.** U starom Futaku, bačke županije u donjoj Ugarskoj, bi prodana nedavno na dražbi za jedan foriat kuća, koja je bila cienjena 500 f., a isto tako za 100 f. zemljišće od 16 rali, koje je bilo cienjeno 2400 for.

* **Hrvatska Lipa**, doniela je liepu sliku, koja predstavlja „Bašku“ na otoku Krku.

Velečastnomu Svećenstvu.

Kod doli podpisane nahodi se spravišće svake vrsti crkvenih stvari, kanoti: **Kaležah, Svjetnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionicah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstora, Košuljah** itd. itd.

Prima takodjer svakovrstne naručbe i najpomniji izradjuje svako djelo nakičeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovora se odmah.

U Trstu

Katarina Udovica Garusa.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 31 Marča 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Carški dukati (ceklini)	5.20	5.20	5.20	—	5.20	—	5.20	5.20	5.21	—	5.21	5.20	—	—	—	—
Napolconi	8.89	8.89	8.89	—	8.89	—	8.89	8.89	8.91	—	8.91	8.90	—	—	—	—
Lira Inglesko	11.16	11.16	11.16	—	11.16	—	11.16	11.16	11.16	—	11.16	11.16	—	—	—	—
Srebro prid (aggio)	105.25	105.20	105.20	—	105.15	—	105.10	105.10	105.20	—	105.20	105.1	—	—	—	—